

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

НАКАЗ (з основної діяльності)

Київ

№ _____

Про особливості реагування
на надзвичайні ситуації
під час збройної агресії

З метою упорядкування окремих питань організації виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пожеж та інших небезпечних подій під час широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України
НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Рекомендації про особливості виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях під час збройної агресії, що додаються.

2. Керівникам територіальних органів ДСНС в областях та м. Києві, аварійно-рятувальних формувань центрального підпорядкування ДСНС забезпечити доведення Рекомендацій до осіб рядового і начальницького складу для використання в практичній діяльності під час реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та інші небезпечні події.

3. Керівникам закладів освіти ДСНС забезпечити врахування Рекомендацій під час проведення тактичної підготовки курсантів.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Голови Демчука В. В.

Тимчасово виконуючий
обов'язки Голови

Андрій ДАНИК

РЕКОМЕНДАЦІЇ
про особливості виконання органами управління та підрозділами ДСНС
завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях
під час збройної агресії

I. Загальні положення

1. Виконання завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях, що зазнали обстрілів, організовуються органами управління та підрозділами ДСНС з урахуванням особливостей оперативної обстановки на місці події та вимог Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ, затвердженого наказом МВС від 26.04.2018 № 340, зареєстрованим у Мін'юсті 10.07.2018 за № 801/32253, і Статуту дій органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ під час гасіння пожеж, затвердженого наказом МВС від 26.04.2018 № 340, зареєстрованим у Мін'юсті 10.07.2018 за № 802/32254 (із змінами).

2. У місцях постійної дислокації органів управління та підрозділів ДСНС мають бути облаштовані укриття для захисту особового складу на випадок обстрілу, відпрацьовано порядок подачі сигналів оповіщення, порядок переміщення до укриття та встановлено особливості несення служби у цей період.

У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» особовий склад повинен негайно переміститися в укриття.

3. Керівники територіальних органів ДСНС, підпорядкованих їм органів управління та підрозділів, керівники аварійно-рятувальних формувань ДСНС відповідно до Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах та підрозділах ДСНС, затвердженого наказом МВС від 10.02.2022 № 116, зареєстрованим у Мін'юсті 19.05.2022 за № 534/37870 (із змінами), мають забезпечити доведення до особового складу чергових караулів (змін) інформації про оперативну обстановку в районі виїзду (зоні відповідальності) підрозділу, порядок дій у разі потрапляння під обстріл, виявлення вибухонебезпечних предметів, про ділянки місцевості, забруднені вибухонебезпечними предметами (далі – ВНП).

4. Старша посадова особа ДСНС, яка організовує аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації (далі – НС), пожежі чи іншої небезпечної події, що сталися внаслідок обстрілу, має враховувати оперативну обстановку на місці події та заходи безпеки для особового складу, зважаючи, що такі роботи супроводжуються високим психологічним і фізичним навантаженням, підвищеним ризиком для життя і здоров'я. Усі особи, залучені до оперативних дій, повинні дотримуватися вимог безпеки та охорони праці.

II. Особливості організації виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань за призначенням під час збройної агресії

1. Посадові особи оперативно-чергової служби державного центру управління в надзвичайних ситуаціях ДСНС, оперативно-координаційних центрів територіальних органів ДСНС та керівний склад підрозділів ДСНС забезпечують взаємодію з представниками підрозділів Збройних Сил України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, штабів зон (районів) територіальної оборони, місцевими органами виконавчої влади.

2. Посадові особи оперативно-чергової служби державного центру управління в надзвичайних ситуаціях, оперативно-координаційні центри територіальних органів ДСНС (далі – ОКЦ) здійснюють:

постійний моніторинг повітряного простору на території України за допомогою автоматизованих підсистем відображення відомостей про повітряну обстановку для визначення/встановлення ймовірної кількості та часу підльоту засобів повітряного нападу;

негайне інформування органів управління та підрозділів ДСНС щодо загрози застосування засобів повітряного нападу для відведення особового складу в безпечне місце.

3. Органи управління та підрозділи ДСНС виконують завдання за призначенням у населених пунктах та/або на територіях, що потрапляють у зону обстрілів під час збройної агресії, із дотриманням особовим складом додаткових заходів безпеки та з урахуванням ситуації, що склалася на місці НС, пожежі, небезпечної події, пов'язаної з обстрілами.

4. Особовий склад підрозділів ДСНС під час реагування на НС, пожежі, небезпечні події, робіт з розмінування (гуманітарного розмінування), проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт обов'язково повинен застосовувати індивідуальними засоби бронезахисту (бронешилети, бронешоломи) та бути забезпечений індивідуальними медичними аптечками із кровозупинними турнікетами, а пожежно-рятувальні, аварійно-рятувальні автомобілі та спеціальні піротехнічні машини повинні бути укомплектовані медичними укладками і медичними ношами.

Порядок забезпечення особового складу ДСНС індивідуальними засобами бронезахисту, індивідуальними медичними аптечками та їх використання за призначенням наводиться в додатку до цих рекомендацій.

5. Під час організації заходів з реагування на НС, пожежі, небезпечні події органи управління та підрозділи ДСНС здійснюють обмін інформацією з підрозділами Збройних Сил України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, штабами зон (районів) територіальної оборони та місцевими органами виконавчої влади у визначених зонах оперативного реагування територіальних органів ДСНС щодо:

підконтрольності населених пунктів і територій та оперативної обстановки в районах їх розташування;

уточнення місць (районів) ведення артилерійських обстрілів, ракетних та авіаційних ударів, ударів безпілотних літальних апаратів, ударів реактивними системами залпового вогню, мінування територій та видів озброєння, що ймовірно можуть бути використані (артилерія, ракети, безпілотні літальні апарати, стрілецька зброя);

можливості виконання завдань за призначенням підрозділами ДСНС, враховуючи безпекову складову в населеному пункті або на території, характер НС, пожежі, небезпечної події, загрозу їх розповсюдження на об'єкти критичної інфраструктури та забезпечення життєдіяльності, можливі ризики для життя людей;

уточнення безпечних маршрутів (основний і запасний) пересування підрозділів ДСНС до місць виникнення НС, пожежі, небезпечної події.

6. Отримавши інформацію про виникнення НС, пожежі, небезпечної події, керівник підрозділу ДСНС, у районі виїзду якого сталася НС, пожежа, небезпечна подія, уточнює оперативну обстановку, розташування найближчих до місця виклику закладів охорони здоров'я (пунктів надання медичної допомоги) та приймає рішення щодо виїзду підпорядкованих сил і засобів до місця НС, пожежі, небезпечної події.

Залежно від відстані місця виникнення НС, пожежі, небезпечної події за рішенням керівника підрозділу ДСНС особовий склад і техніка можуть перебувати в пункті постійної дислокації в готовності до виїзду (на період обстрілів перебуваючи в укритті) або здійснити пересування до найближчих безпечних районів. Про прийняте рішення керівник підрозділу ДСНС негайно інформує ОКЦ.

7. Реагування на НС, пожежі, небезпечні події, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, розмінування (гуманітарного розмінування), участь у заходах з евакуації та життєзабезпечення населення, доставку гуманітарної допомоги (гуманітарних вантажів), забезпечення функціонування пунктів надання допомоги населенню, надання домедичної та психологічної допомоги постраждалим, забезпечення аварійним електроживленням об'єктів критичної інфраструктури, відновлювальні роботи та облаштування фортифікаційних споруд підрозділи ДСНС здійснюють у підконтрольних населених пунктах і на територіях:

за умови відсутності загрози життю і здоров'ю особового складу;

у взаємодії зі штабами зон (районів) територіальної оборони, підрозділами Збройних Сил України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та місцевими органами виконавчої влади;

за умови супроводження підрозділу ДСНС представниками підрозділів Збройних Сил України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України в разі виконання завдань за

призначенням у районах (на територіях), де можлива діяльність диверсійно-розвідувальних груп противника.

У разі наявності інформації про загрозу життю населення за рішенням керівника підрозділу ДСНС реагування на НС, пожежі, небезпечні події може здійснюватися в умовах підвищеного ризику, небезпеки для життя і здоров'я особового складу.

8. Для оцінки обстановки та прийняття першочергових заходів реагування після обстрілу першочергово до місця виникнення НС, пожежі, небезпечної події в залежності від безпекової ситуації може виїжджати одне відділення на чолі із старшою посадовою особою, яка перебуває в підрозділі ДСНС. Після з'ясування ситуації на місці старша посадова особа підрозділу ДСНС приймає рішення щодо рятування людей, гасіння пожежі, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, необхідності направлення основних та додаткових сил і засобів.

У разі необхідності до місця виникнення НС, пожежі, небезпечної події, спричиненої обстрілами за рішенням керівника територіального органу ДСНС або керівника районного управління територіального органу ДСНС можуть направлятися відповідні мобільні оперативні групи.

9. Пересування підрозділу ДСНС до місця виникнення НС, пожежі, небезпечної події здійснюється безпечним маршрутом. На випадок непередбачуваної зміни оперативної обстановки під час руху визначається запасний маршрут. Для безпечного пересування техніки, як правило, вибираються дороги з твердим покриттям.

Техніка має рухатися зі збільшеною дистанцією між транспортними засобами. Під час пересування, як правило, вибираються дороги з твердим покриттям, мінімізується кількість зупинок техніки та переміщення особового складу.

Пересування техніки ґрунтовими та лісовими дорогами здійснюється, за необхідності, в супроводі піротехнічних розрахунків ДСНС, підрозділів вибухотехнічної служби Національної поліції України або інженерно-саперних підрозділів Збройних Сил України з урахуванням небезпеки, пов'язаної з мінами та іншими ВВП.

10. З моменту виїзду та повернення до пункту постійної дислокації старша посадова особа підрозділу ДСНС підтримує зв'язок з ОКЦ, пунктом зв'язку підрозділу (далі – ПЗЧ) та проводить оцінку обстановки на маршруті пересування.

11. Після прибуття підрозділу ДСНС до місця НС, пожежі, небезпечної події призначається особа, яка здійснює моніторинг повітряного простору щодо загрози застосування засобів повітряного нападу та оповіщення особового складу про небезпеку. Особи, які здійснюють моніторинг повітряного простору щодо загрози застосування засобів повітряного нападу, підтримують зв'язок з ОКЦ.

Для оповіщення особового складу про небезпеку та екстреного відходу із місць ліквідації НС, пожежі, небезпечної події встановлюється сигнал «Увага, небезпека. Усі в укриття», який може оголошуватися через гучномовні пристрої пожежно-рятувальних (аварійно-рятувальних) автомобілів і по радіостанції.

12. У разі відсутності зв'язку на місці ліквідації НС, пожежі, небезпечної події старша посадова особа підрозділу ДСНС чи мобільної оперативної групи з урахуванням оперативної обстановки вживає заходів для організації зв'язку з ОКЦ (ПЗЧ), у тому числі через представників підрозділів Збройних Сил України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, які перебувають на місці ліквідації НС, пожежі, небезпечної події, та шляхом виходу визначеної особи підрозділу ДСНС поза зону відсутності зв'язку.

13. Під час проведення розвідки додатково визначають:

безпечні місця для розміщення пожежно-рятувальної (аварійно-рятувальної) техніки;

шляхи евакуації та можливі місця для укриття особового складу на випадок повторного обстрілу (захисні споруди, найпростіші укриття, підвальні приміщення, заглиблені споруди, рельєф місцевості тощо);

наявність ВВП на місці ліквідації НС, пожежі, небезпечної події.

14. Керівник підрозділу ДСНС під час виконання завдань за призначенням, потрапляючи під обстріл, вживає заходів щодо негайного виїзду підрозділу із зони обстрілу в безпечне місце (на відкритій території – не ближче 500 м від зони обстрілу), а у разі неможливості організовує укриття особового складу і техніки на місцевості. Про обстановку, що склалася, керівник підрозділу ДСНС доповідає до ОКЦ та діє з урахуванням його інформації про загрозу застосування засобів повітряного нападу.

Нижче наведено орієнтовні відстані розльоту осколків на відкритій території під час вибуху артилерійських та авіаційних боєприпасів.

Калібр, мм	Дальність розльоту осколків під час вибуху артилерійських снарядів і мінометних мін, м	Калібр, кг	Дальність розльоту осколків під час вибуху авіаційних бомб, м
37-76	500	25-50	850
76-105	500 – 700	100	1 000
105-150	700 – 850	250	1 200
150-200	850 – 1 000	500	1 350
200-300	1 000 – 1 200	1 000	1 500
300-400	1 200 – 1 350	1 500	1 600
>400	1350 – 1500	2 000	1 750
		3 000	1 900
		5 000	2 000

III. Особливості організації служби в підрозділах ДСНС, дислокованих на території областей, де ведуться воєнні (бойові) дії, та виконання завдань за призначенням

1. Особливості організації служби в підрозділах ДСНС, дислокованих на прифронтових територіях

1. До складу чергових караулів (змін) пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС, що дислокуються на прифронтових територіях, доцільно включити не менше двох оперативних розрахунків (відділень) на основній пожежно-рятувальній техніці та медичний розрахунок на санітарному автомобілі у складі водія і фельдшера (парамедика).

Кількість і тип спеціальної пожежно-рятувальної техніки у складі чергових караулів (змін) визначається з урахуванням обстановки та особливостей оперативно-тактичної характеристики району виїзду (зони відповідальності) підрозділу.

На випадок виникнення НС, пожеж чи небезпечних подій на великій території, спричинених обстрілами, має бути встановлено порядок застосування резервного пожежно-рятувального автомобіля підрозділу шляхом формування додаткового оперативного розрахунку за рахунок перерозподілу особового складу чергового караулу (зміни) та залучення водія санітарного автомобіля для управління пожежно-рятувальною технікою.

2. У пожежно-рятувальному підрозділі організується чергування на ПЗЧ, який облаштовується в найбільш безпечному та захищеному приміщенні.

Внутрішній наряд складається з чергового по караулу, який призначається з особового складу караулу. Черговий по караулу несе службу в приміщеннях пожежно-рятувального підрозділу та виконує функції підмінного радіотелефоніста. Крім штатних обов'язків, він забезпечує контроль за роботою електрогенераторів, зарядних станцій та приладів опалення підрозділу в холодну пору року. Графік чергування встановлюється відповідальним по підрозділу залежно від оперативної обстановки.

3. Караульне приміщення для розміщення особового складу чергового караулу (зміни) слід облаштувати у захисній споруді підрозділу та обладнати мінімально необхідними системами життєзабезпечення.

Для медичного розрахунку в підрозділі, за можливості, може виділятися окреме приміщення, облаштоване з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог до приміщень такого призначення (здійснення медичної практики).

4. У підрозділах, що дислокуються на прифронтових територіях, доцільно організувати чергування вахтовим методом, що дозволяє виключити одночасне перебування кожного дня в підрозділі значної кількості особового складу під час зміни чергування та зменшити загрозу потрапляння під обстріли на шляху руху до підрозділу особового складу, який заступає на чергування, та особового складу після чергування на шляху руху до місць проживання.

Режим чергування в пожежно-рятувальних підрозділах встановлюється територіальним органом ДСНС, виходячи з оперативної обстановки в місцях дислокації підрозділів. Рекомендується встановити режим чергування для караулів (змін) – 2 доби чергування через 6 діб відпочинку.

5. З метою забезпечення ефективного реагування на НС, пожежі та інші небезпечні події оперативні розрахунки чергових караулів (змін) доцільно укомплектувати особовим складом до табельної чисельності, наведеної в додатку 4 до Статуту дій під час гасіння пожеж.

Комплектування особовим складом оперативних розрахунків караулів (змін) понад штатного розпису можливо здійснити за рахунок відрядження особового складу, який вийшов з підрозділів, що знаходяться на тимчасово окупованій території, та особового складу інших підрозділів гарнізону.

6. Для організації вирішення оперативно-службових завдань та взаємодії з військовою адміністрацією, військовими та правоохоронними органами на місцях до кожної чергової зміни підрозділів доцільно ввести відповідального по підрозділу.

Відповідальним по підрозділу можливо призначати керівний склад пожежно-рятувальних підрозділів, посадових осіб державних пожежно-рятувальних загонів, оперативно-координаційних відділів, ОКЦ та районних управлінь територіальних органів ДСНС, враховуючи їх рівень підготовки з питань реагування, організації служби та особисті якості.

7. Під час проведення зміни чергових караулів (змін) відповідальний по підрозділу має перевірити наявність в особового складу бронежилетів, бронешоломів, індивідуальних медичних аптечок з кровозупинними турнікетами, комплектацію пожежно-рятувальної (аварійно-рятувальної) техніки медичними укладками та медичними ношами.

8. Доцільно, щоб психологічна служба територіального органу ДСНС періодично проводила тестування та бесіди з особовим складом, який залучається до несення служби в підрозділах, що дислокуються на прифронтових територіях.

2. Комплектування технікою підрозділів ДСНС, дислокованих на прифронтових територіях

1. Пожежно-рятувальні підрозділи на прифронтових територіях доцільно комплектувати пожежними автоцистернами важкого типу з великим запасом води враховуючи, що джерела зовнішнього протипожежного водопостачання (пожежні гідранти) у більшості випадків знаходяться у непрацездатному стані.

До складу чергових караулів (зміни) пожежно-рятувальних підрозділів необхідно включати не менше двох автоцистерн та санітарний автомобіль, а при необхідності, враховуючи оперативно-тактичну характеристику району виїзду – автодрабину (колінчастий автопідіймач) та іншу спеціальну техніку.

Підрозділ доцільно укомплектувати спеціалізованим легковим автомобілем підвищеної прохідності з метою забезпечення виїзду відповідальної особи для проведення розвідки території після обстрілів, ідентифікації ВВП та вирішення інших невідкладних оперативно-службових завдань.

Для комплектування підрозділів пожежно-рятувальною технікою слід віддавати перевагу транспортним засобам обладнаних дизельними двигунами.

Для зменшення ризику пошкодження пожежно-рятувальної техніки в підрозділі слід утримувати не більше 50% резервної техніки. Решту резерву

основної та спеціальної техніки доцільно передислокувати до найближчих підрозділів, що знаходяться в безпечних місцях, та утримувати в готовності до застосування.

2. Комплектування техніки пожежно-технічним та аварійно-рятувальним оснащенням і засобами має здійснюватися з урахуванням оперативних завдань, що можуть виконуватися на відповідній території.

У підрозділах слід утримувати резерв запасних коліс, крім тих, що знаходяться на техніці. Пожежно-рятувальна техніка має бути постійно заправлена пально-мастильними матеріалами та вогнегасними речовинами.

3. Пожежно-рятувальна, аварійно-рятувальна та спеціальна техніка на бортах і на даху повинна мати маркування міжнародними знаками цивільного захисту.

4. Техніку в гаражі пожежного депо слід паркувати задньою частиною до виїзних воріт, що зменшить можливі пошкодження систем двигуна у разі обстрілу підрозділу.

3. Організація зв'язку

1. Підрозділи ДСНС дислоковані на прифронтових територіях забезпечується засобами радіо- та інтернет-зв'язку, в тому числі через стаціонарну мережу Інтернет і супутникову систему «Старлінк», а при наявності стільникового покриття – засобами стільникового зв'язку.

Засоби зв'язку, встановлені на робочому місці диспетчера (радіотелефоніста), повинні дублюватися на робочому місці в захисній споруді.

Усі засоби зв'язку повинні забезпечуватися аварійним живленням від стаціонарних або мобільних електрогенераторів та зарядних станцій.

2. Радіозв'язок для взаємодії з підрозділами сфери безпеки та оборони організовується через органи місцевої військової адміністрації та військову комендатуру у визначених ними діапазонах радіочастот і позивними. Радіостанція для підтримання зв'язку має знаходитися на ПЗЧ.

3. Робоче місце чергового диспетчера (радіотелефоніста), за можливості, повинно організовуватися у захисній споруді. У разі неможливості робоче місце організовується в приміщенні, що відповідає правилу «двох стін» та знаходиться на мінімальній відстані від захисної споруди. Якщо і це неможливо – то в приміщенні з мінімальною кількістю вікон або на максимальній відстані від них.

4. Підрозділ доцільно обладнати камерами відеоспостереження з виведенням інформації на ПЗЧ для безпечного контролю за територією підрозділу і навколо нього, особливо у темний період доби.

5. Враховуючи, що на прифронтових територіях часто застосовуються системи радіоелектронної боротьби (РЕБ) для підтримання радіозв'язку черговим караулом (зміною), який виїхав для виконання завдань за призначенням з ПЗЧ, пожежно-рятувальну техніку доцільно забезпечувати

мобільним комплектом супутникової системи «Старлінк», а за можливості для захисту від FPV-дронів – портативною системою РЕБ.

6. У кожному підрозділі повинен бути встановлений порядок подачі сигналу оповіщення про небезпеку обстрілу та доведення його до особовому складу чергового караулу (зміни), що перебуває на виїзді.

Особовий склад доцільно забезпечити переносними радіостанціями для забезпечення оперативного оповіщення про загрозу обстрілу під час гасіння пожежі, ліквідації наслідків НС чи небезпечної події.

Інформування підрозділів про небезпеку з повітря повинно бути організовано по декількох каналах з ОКЦ та з місцевої військової адміністрації чи військової комендатури.

4. Забезпечення водою підрозділів ДСНС на прифронтових територіях

1. Через порушення електропостачання та пошкодження вуличних мереж і споруд водопостачання в населених пунктах на прифронтових територіях відсутнє централізоване водопостачання, у тому числі зовнішнє протипожежне водопостачання.

Для заправки пожежно-рятувальних автомобілів водою слід використовувати природні вододжерела, до яких необхідно визначити шляхи під'їзду, місця забору води та провести попереднє обстеження піротехнічними розрахунками.

Крім того, для забору води можливо використовувати найближче розташовані до підрозділу артезіанські свердловини з водонапірними вежами, електроживлення яких забезпечується електрогенераторами.

2. Одним із варіантом вирішення питання щодо забезпечення водою пожежно-рятувальних підрозділів – це облаштування артезіанських свердловин на території підрозділів та встановлення ємностей для накопичення резервного запасу води.

5. Особливості виконання завдань за призначенням на прифронтових територіях

1. Під час виконання завдань за призначенням підрозділами ДСНС на прифронтових територіях слід враховувати особливості оперативної обстановки на місці події та заходи, наведені в розділі II цих Рекомендацій.

2. При отриманні повідомлення про НС, пожежу чи іншу небезпечну подію виїзд чергового караулу (зміни) здійснюється після уточнення інформації про загрозу обстрілів на місці виклику.

У період дії сигналу про небезпеку з повітря враховується інформація, яка стала причиною її оголошення, та чи має вона безпосереднє відношення до подій на місці виклику, де будуть проводитися заходи з ліквідації НС, пожежі чи небезпечної події.

Враховуючи результати уточненої інформації про обстановку на місці виклику, старша посадова особа, яка перебуває в підрозділі, приймає рішення

про направлення сил і засобів до місця виникнення НС, пожежі чи небезпечної події.

У такому ж порядку відпрацьовується інформація у разі оголошення сигналу про небезпеку з повітря під час перебування підрозділу на місці події та приймається рішення щодо продовження робіт або відведення та укриття особового складу в безпечних місцях.

3. Для мінімізації загрози для особового складу чергового караулу (зміни) до місця виклику спочатку виїжджає відповідальний по підрозділу або висилається одне відділення для попередньої оцінки обстановки на місці події та на шляху слідування до неї. Після проведення розвідки приймається рішення на залучення основних та додаткових сил для виконання завдань за призначенням на місці події.

У разі надходження інформації про виникнення одночасно декількох подій, які територіально знаходяться в різних місцях, на кожен таку подію висилається відділення для проведення розвідки та проведення першочергових заходів з їх ліквідації.

Про виїзд підрозділу інформуються встановленим порядком ОКЦ, місцевий орган військової адміністрації, військова комендатура та правоохоронні органи.

4. Якщо за наслідками обстрілу населеного пункту, де дислокується підрозділ, повідомлень про події не надходило, відповідальний по підрозділу після обстрілу або оголошенням сигналу про зняття небезпеки з повітря за погодженням з ОКЦ та повідомленням місцевого органу військової адміністрації або військової комендатури спільно з правоохоронними органами може організувати проведення розвідки території, яка зазнала обстрілу, для виявлення можливих осередків пожеж і постраждалого населення.

5. Під час руху пожежно-рятувальних автомобілів до місця події скло на водійських дверях і дверях оперативного розрахунку має бути відкритим для візуального та слухового контролю за обстановкою.

У разі одночасного виїзду декількох автомобілів повинна дотримуватися безпечна дистанція між ними близько 100–150 метрів.

6. По прибуттю до місця виклику старша посадова особа підрозділу повинна оцінити ситуацію на місці події, загрозу обстрілів та діяти відповідно до обстановки з урахуванням цих рекомендацій та вимог нормативних актів, що регламентують оперативні дії в НС і під час гасіння пожеж.

У разі виявлення на місці проведення робіт ВВП необхідно організувати їх огороження та залучити піротехнічні розрахунки.

7. При організації оперативних дій під час гасіння пожежі КГП, а під час організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт старша посадова особа аварійно-рятувального підрозділу додатково мають:

визначити місця для укриття особового складу на випадок обстрілу або оголошення сигналу про небезпеку з повітря. При можливості слід визначити декілька місць укриття для розосередження особового складу;

призначити особу для контролю за обстановкою та обміну інформацією з ОКЦ, місцевим органом військової адміністрації, військовою комендатурою, військовими та правоохоронними органами стосовно оголошення сигналу про небезпеку з повітря;

уточнити особовому складу порядок доведення сигналу оповіщення «Увага, небезпека. Усі в укриття» засобами радіозв'язку, через гучномовні пристрої пожежно-рятувальних (аварійно-рятувальних) автомобілів та іншими способами, враховуючи ситуацію на місці події;

максимально розосередити техніку на місці проведення робіт так, щоб при можливих обстрілах вона була прикрита від вражаючих факторів будівлями та спорудами і не допускалося її скупчення;

особовий склад і техніку, які вивільняються в ході проведення робіт, негайно відправляти до місць постійної дислокації, а якщо очікується їх застосування – до найближчих визначених місць укриття.

8. Під час ліквідації НС, пожежі чи іншої небезпечної події, що тривають понад 12 годин у теплу пору року та більше 6 годин у холодну пору року, слід проводити ротацію особового складу, задіяного до виконання робіт.

9. Враховуючи наближеність до лінії фронту, під час проведення робіт у темний період доби за можливості слід мінімізувати використання потужних приладів освітлення, а застосовувати групові та індивідуальні ліхтарі.

10. У разі проведення масштабних аварійно-рятувальних робіт, коли необхідна велика кількість особового складу, представники територіального органу ДСНС у взаємодії з місцевим органом військової адміністрації, військовою комендатурою, військовими та правоохоронними органами вживають заходів для залучення до робіт особового складу Збройних Сил та інших підрозділів.

IV. Надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій (воєнного стану)

1. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій (воєнного стану) затверджено наказом МОЗ від 09.03.2022 № 441. Він визначає механізм та об'єм надання домедичної допомоги постраждалим внаслідок бойових дій особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні надавати домедичну допомогу.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у такому значенні:

зона прямої загрози – це місце, де проводяться бойові дії та наявна висока загроза життю рятувальника, яка викликана зовнішніми чинниками, або коли дія зовнішніх чинників є більш загрозливою для постраждалого, ніж отримані пошкодження;

зона непрямой загрози – це місце, яке наближене до зони бойових дій та є ймовірність отримання поранення особами, що надають домедичну допомогу;

зона евакуації – це місце, яке віддалено від місця проведення бойових дій, безпечно з точки зору отримання поранень та з якого відбувається евакуація постраждалих.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та інших нормативно-правових актах у сфері охорони здоров'я.

3. Дії, послідовність та об'єм надання домедичної допомоги постраждалим у зоні прямої загрози:

1) знаходячись в зоні прямої загрози, слід:
при можливості переміститись в укриття;
надати самодопомогу;
убезпечити себе від отримання додаткових поранень;

2) при наданні домедичної допомоги слід обмежитись наступним:
гасіння вогню на тілі постраждалого;

зупинка масивної зовнішньої кровотечі – прямий тиск на рану або використання доступні кровоспинні джгути, якщо кровотеча з кінцівки. Якщо не видно країв рани, кровоспинний джгут накладається максимально високо на кінцівки;

час накладання кровоспинного джгута слід вказувати в більш безпечній зоні надання домедичної допомоги. Не робити спроб послабити чи зняти джгут до моменту огляду постраждалого медиком. При порушеній свідомості та неможливості перемістити постраждалого в укриття чи зону непрямої загрози постраждалого слід повернути на живіт чи у стабільне бокове положення;

3) при спробі евакуації постраждалого в укриття чи наступну зону потрібно оцінити безпечність його здійснення, враховуючи шлях переміщення постраждалого, його масу тіла, загрозу зовнішніх факторів, у тому числі бойових дій.

4. Дії, послідовність та об'єм надання домедичної допомоги постраждалим у зоні непрямої загрози:

1) знаходячись в зоні непрямої загрози, слід оцінити стан постраждалого, дотримуючись наступної послідовності:

оцінити наявність зовнішньої масивної кровотечі та за її наявності – накласти кровоспинний джгут і затампонувати рану або використати прямий тиск на рану;

оцінити прохідність дихальних шляхів, попередньо оцінивши рівень свідомості постраждалого шляхом простого звертання: «Ви мене чуєте?» Якщо постраждалий не реагує – забезпечити прохідність дихальних шляхів та оцінити дихання до 10 с. За відсутності дихання при можливості слід розпочати серцево-легеневу реанімацію;

за наявності дихання та відсутньої свідомості: підтримувати прохідність дихальних шляхів – мануально (руками) чи забезпечивши стабільне бокове положення.

При масивних травмах обличчя у постраждалого в свідомості:

надати зручного (вимушеного) положення – сидячи з нахиленим вперед тулубом;

оглянути грудну клітку на предмет проникних поранень, за їх наявності накласти пов'язки з водонепроникного матеріалу, якщо після їх накладання стан постраждалого різко погіршився, зніміть та більше не здійснюйте спроб їх накладання;

оглянути постраждалого з голови до ніг, особливу увагу звернути на ефективність зупинки зовнішньої кровотечі, якщо така була здійснена на попередньому етапі. При триваючій кровотечі слід здійснити прямий тиск на рану і затампонувати рану та/або накласти додатковий кровоспинний джгут, обов'язково вкажіть час накладання джгута;

зупинити будь-яку кровотечу, яка була виявлена під час огляду, накласти пов'язки на рани. Також накласти пов'язки на будь-які інші рани, в тому числі опікові;

не слід тампонувати чи здійснювати надмірний тиск на рани голови, не слід тампонувати рани грудної клітки чи живота;

не слід накладати тиснучі пов'язки на око;

за можливості здійснити виклик екстреної медичної допомоги та дотримуватися вказівок диспетчера прийому виклику;

2) у випадку наближення бойових дій необхідно діяти відповідно до пункту 3 цього розділу.

Директор Департаменту реагування
на надзвичайні ситуації

Михайло ГРИБ

Додаток
до Рекомендацій про особливості виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях під час збройної агресії (пункт 4 розділу II)

Порядок забезпечення особового складу ДСНС засобами бронезахисту, медичними аптечками та їх використання за призначенням

1. Порядок забезпечення особового складу ДСНС засобами бронезахисту та медичними аптечками

1. Особовий склад органів і підрозділів ДСНС, який залучається до виконання завдань за призначенням у зонах можливого ураження вогнепальною та холодною зброєю чи осколковими частками вибухових пристроїв, забезпечується бронезахистом із класом захисту 6 або IV рівнем захисту та бронешоломами із класом захисту 1А або III-А рівнем захисту відповідно до норм табельної належності затверджених наказом ДСНС від 29.03.2024 № 349.

2. Окремим дорученням ДСНС від 15.03.2024 № В-216 встановлено категорії осіб, які забезпечуються індивідуальними засобами бронезахисту під час ліквідації наслідків НС, пожеж чи небезпечних подій, спричинених обстрілами, а саме:

особовий склад органів і підрозділів ДСНС, який перебуває на добовому чергуванні (з урахуванням посиленого режиму несення служби з розрахунку на 2 чергові зміни);

особовий склад, який додатково залучається до ліквідації наслідків НС, пожеж чи небезпечних подій, спричинених обстрілами.

3. Засоби індивідуального бронезахисту в пожежно-рятувальних та аварійно-рятувальних підрозділах ДСНС (крім піротехнічних підрозділів) передаються особовим складом оперативних розрахунків при зміні чергових караулів (змін).

Порядок прийому-передачі засобів індивідуального бронезахисту встановлюється керівником підрозділу.

4. Індивідуальними медичними аптечками забезпечується весь особовий склад органів і підрозділів ДСНС, який залучається до ліквідації наслідків НС, пожеж чи небезпечних подій, спричинених обстрілами в порядку, встановленому наказом ДСНС від 14.12.2018 № 739 «Про забезпечення органів та підрозділів (формувань) цивільного захисту, закладів освіти сфери управління ДСНС лікарськими засобами, медичними виробами та медичною технікою поточного постачання» (зі змінами).

2. Використання бронезилетів

1. Бронезилет – це засіб індивідуального захисту, що забезпечує захист торсу, плечей, шиї і паху людини від куль та осколків.

Бронезилет виготовляється у вигляді жилета, який надягається на людину. Він складається з чохла, що поєднує усі елементи бронезахисту, пакету балістичної тканини, спеціальної металевої, керамічної або поліуретанової бронеплити (пластин), а в окремих випадках може мати пакет високомодульних захисних тканин.

2. Вага бронезилету 6 класу захисту або IV рівня захисту залежить від матеріалу бронеплити (пластин) і може перевищувати 20 кг. Безперервний час носіння бронезилету залежить від його маси та метеорологічних умов.

Орієнтовна тривалість носіння бронезилетів при температурі від -22°C до $+18^{\circ}\text{C}$ та відносній вологості повітря 60% наведено в таблиці.

Вага бронезилета	Орієнтовний час безперервного носіння	Вага бронезилета	Орієнтовний час безперервного носіння
до 7 кг	до 12 год	до 16 кг	до 2 год
до 9 кг	до 9 год	до 23 кг	1 год
до 12 кг	до 5 год		

3. У разі використання особовим складом засобів бронезахисту рекомендується якомога частіше замінювати його на оперативних дільницях для відпочинку та недопущення перевантаження опорно-рухового апарату.

У випадку недостатньої кількості особового складу під час гасіння пожежі, ліквідації наслідків НС чи небезпечної події рекомендується, за можливості, зменшити фізичні навантаження шляхом зниження інтенсивності робіт. Наприклад, пожежного, який займався розбиранням конструкцій, на деякий час призначати підствольником.

4. З метою врахування оптимального фізичного навантаження на особовий склад караулу (відділення), задіяний до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, доцільно його забезпечувати засобами індивідуального бронезахисту з однаковими технічними характеристиками.

5. Бронезилети особового складу чергових караулів (змін) зберігаються на стелажах поруч зі спеціальним захисним одягом або в іншому доступному місці, визначеному керівником підрозділу.

6. Для економії часу під час збору та виїзду оперативного розрахунку за сигналом «Тривога» рекомендується кожному пожежному-рятувальнику (рятувальнику) під час заступання на чергування здійснити підбір бронезилета за розміром і його регулювання під свою статуру.

Правильно підібраним та відрегульованим вважається бронезилет, у якому верхній край передньої бронеплити знаходиться на рівні верхнього краю грудної клітини, а нижній на рівні або трохи нижче сонячного сплетіння, в той час як верхній край задньої бронеплити знаходиться на рівні верхнього краю лопаток пожежного-рятувальника (рятувальника).

Бронезилет регулюється та одягається поверх верхнього одягу за сезоном або спеціального захисного одягу для пожежного.

Відповідальність за правильне регулювання бронешолома покладається на особу, яка його використовує протягом добового чергування.

3. Використання бронешоломів

1. Бронешолом із класом захисту 1А або III-A рівнем захисту забезпечує захист голови при падіннях, ударах, від впливу вибухової хвилі, дрібних осколків, пістолетних куль і куль легкої стрілецької зброї.

2. Середня вага бронешолома може становити до 2 кг. Зазвичай кулезахисні шоломи бувають 4 розмірів та залежно від обхвату голови маркуються:

S – обхват голови менше 54 см;

M – обхват голови до 56 см;

L – обхват голови до 60 см;

XL – обхват голови більше 60 см.

3. Враховуючи, що бронешолом не призначений для захисту голови, органів дихання і зору від впливу полум'я та високих температур, слід в обов'язковому порядку використовувати термостійкі підшоломники для зменшення ризику отримання опіків обличчя під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

4. Бронешоломи особового складу чергових караулів зберігаються поруч з бронешоломами. Під час заступання на чергування особовий склад має провести регулювання бронешоломів при одягнених термостійких підшоломниках. За правильність регулювання бронешолому відповідає особа, яка його використовує.

5. Для забезпечення комфортного та стабільного положення бронешолома під час руху необхідно відрегулювати його підвісну систему під розмір голови. Порядок перевірки надійності фіксації бронешолома:

затягнути ремінець до підборіддя та переконатися, що він фіксується надійно – не занадто щільно, але й не вільно так, щоб шолом не ковзав при нахилі голови. Деякі бронешоломи мають додаткове регулювання розміру коліщатком розташованим на потиличній частині підвісної системи;

підняти очі, не рухаючи голови – має бути видно тільки край шолома. Якщо видно його внутрішню сторону – шолом сидить занадто низько. Якщо край не видно взагалі – шолом сидить занадто високо;

похитати головою, повернути праворуч та ліворуч – шолом має залишатися на місці та не ковзати на голові;

подивитися в дзеркало і приблизно визначити відстань від краю шолома до брів. Вона має становити близько 1 см.

4. Використання балістичних (тактичних) окулярів

1. Балістичні (тактичні) окуляри – це маска або окуляри закритого типу (можливі змішані варіанти), що мають балістичні стандарти безпеки. Такі окуляри не використовують для повсякденного носіння через великий розмір, а надягають безпосередньо перед початком роботи. Вони щільно прилягають до

обличчя або закріплюються поверх бронешолома і захищають очі та обличчя від дрібних осколків, пилу, вітру та полум'я.

2. Зберігати балістичні (тактичні) окуляри слід разом із засобами бронезахисту у спеціальному захисному чохлі враховуючи, що лінзи виготовляються, як правило, із полікарбонату і їх легко можна подряпати.

Не рекомендується протирати окуляри під час проведення робіт, оскільки це може спричинити появу мікроподряпин. Якщо окуляри забруднилися, їх слід помити під проточною водою та витерти сухою серветкою.

У випадку пошкодження змінної лінзи її необхідно замінити запасною.

3. Відповідальність за збереження та якісне обслуговування балістичних (тактичних) окулярів впродовж добового чергування покладається на особу, яка їх використовує.

5. Порядок одягання засобів бронезахисту

1. Якщо з одяганням правильно підібраних за розміром та відрегульованих шоломів проблем зазвичай не виникає, то одягання бронезилетів має свої особливості, що в першу чергу пов'язано з їх вагою.

2. Порядок одягання бронезилета:

покласти бронезилет лицьовою стороною (вона зазвичай маркується) на будь-яку поверхню;

однією рукою взяти за праву частину задньої бронеплити, а іншою за ліву плечову бретель;

нахилитися вперед і надягнути бронезилет через голову. Одночасно з цим лівою рукою взяти за низ лицьової частини та підняти її вгору;

вирівнятися та послідовно зафіксувати бронезилет на тілі, щільно закріпивши застілками камербанд (липучка).

3. Після одягнення бронезилета на нього можуть кріпитися підсумки для перенесення індивідуальної радіостанції, ліхтарика та індивідуальна медична аптечка.

6. Індивідуальні медичні аптечки

1. Індивідуальні медичні аптечки комплектуються лікарськими засобами, медичними виробами і кровозупинними турнікетами відповідно до норм, затверджених наказом ДСНС від 14.12.2018 № 739, які укладаються у спеціальній аптечній підсумок.

2. Аптечні підсумки, як правило, кріпляться на бронезилет за допомогою системи Molle у горизонтальному чи вертикальному положенні. В окремих випадках підсумки можуть кріпитися за допомогою застібок «липучка».

Існують варіанти кріплення аптечних підсумків на поясному реміні, на передпліччі або на стегні рятувальника.

3. Місце кріплення аптечного підсумка визначає особа, яка буде користуватися індивідуальною медичною аптечкою. У всіх випадках аптечний підсумок кріпиться так, аби до індивідуальної аптечки можна було вільно дотягнутися як правою, так і лівою рукою.

4. Правила користування засобами, що входять до індивідуальних медичних аптечок, особовим складом вивчаються під час проходження курсу підготовки осіб, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні надавати домедичну допомогу постраждалим, програму якого затверджено наказом МОЗ від 04.08.2021 № 1627.

Домедична допомога постраждалим під час ліквідації наслідків НС, пожеж чи небезпечних подій надається відповідно до Порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах, затверджених наказом МОЗ від 09.03.2022 № 441.

7. Особливості використання засобів індивідуального бронезахисту під час гасіння пожеж, ліквідації наслідків НС та небезпечних подій

1. У разі надходження інформації про НС, пожежу, небезпечну подію, що виникла внаслідок обстрілу населеного пункту чи території, особовий склад чергового караулу (зміни) підрозділу ДСНС під час збору і виїзду за сигналом «Тривога» має одягнути спеціальний захисний одяг, термостійкі підшоломники, а поверх них засоби індивідуального бронезахисту.

Водій пожежно-рятувального (аварійно-рятувального) автомобіля одягає засоби бронезахисту поверх одягу, що відповідає сезону.

2. Начальник караулу (командир відділення) має перевірити, чи весь особовий склад караулу (відділення, зміни) одягнув засоби індивідуального бронезахисту, і лише після цього дає команду на рух автомобіля.

3. Особовий склад підрозділів ДСНС, дислокованих на прифронтових територіях, повинен одягати засоби індивідуального бронезахисту в усіх випадках виїзду оперативних розрахунків на будь-який виклик.

Особовий склад чергових караулів решти підрозділів під час виїзду на виклики, не пов'язані з ліквідацією наслідків обстрілів, має брати засоби індивідуального бронезахисту із собою в автомобіль та у випадку оголошення сигналу «Повітряна тривога» негайно їх одягати.

4. При постановці завдань керівник гасіння пожежі (далі – КГП) або начальник оперативної дільниці (далі – НОД) повинен враховувати, що за умови використання бронезахисту значно знижується продуктивність праці та підвищується втомлюваність особового складу, тому особливу увагу слід приділяти дотриманню особовим складом заходів безпеки праці.

5. Особовому складу забороняється:

знімати засоби індивідуального бронезахисту без нагальної потреби до повернення в розташування підрозділу;

виймати з бронезилета бронеплити (бронепластини) для зменшення його ваги, тому що це збільшує ризик отримати травми (поранення) під час обстрілів.

6. Знімати засоби індивідуального бронезахисту на місці події дозволяється лише у випадку травмування або поранення особи, якщо бронезахист заважає надати їй невідкладну допомогу. Для цього необхідно переконатися, що постраждалий знаходиться у безпеці, а його стан дозволяє це робити.

Для знімання бронезилета слід скористатися системою швидкого скиду, а у разі її відсутності чи неможливості використання слід розрізати плечові бретелі чи інші застібки медичними ножицями, що входять до комплекту індивідуальної медичної аптечки.

8. Догляд та обслуговування засобів індивідуального бронезахисту

1. Правильний догляд та обслуговування засобів індивідуального бронезахисту є невід'ємною складовою їх експлуатації.

2. Бронезилети, що тимчасово не використовуються особовим складом, мають зберігатися в прохолодному сухому місці, віддаленому від попадання прямих сонячних променів та нагрівальних приладів.

3. Необхідно періодично проводити перевірку технічного стану бронезилетів. Під час перевірки уважно оглядається кожна частина бронезилета: цілісність чохла, системи кріплення та з'єднувальних швів на ньому, цілісність балістичного пакету, бронеплит. У разі виявлення навіть найменших пошкоджень бронезилет необхідно негайно замінити або відремонтувати.

4. Бронеплити (пластини) бронезилета є ключовими елементами захисту. Через це їхній стан потребує особливої уваги. Необхідно регулярно оглядати бронеплити (пластини) на наявність тріщин, відколів або інших пошкоджень.

У разі виявлення пошкоджень бронеплит (пластин) їх необхідно якомога швидше замінити, тому що навіть невеликі дефекти знижують ефективність захисту.

Заборонено використовувати бронезилети з пошкодженими бронеплитами (пластинами).

Огляд бронезилетів проводиться після кожного використання особою, яка ним користувалася.

5. Бронезилети та бронешоломи в процесі використання можуть забруднюватися. Для чищення використовується м'яка щітка або волога губка. Не допускається використання агресивних мийних засобів, що можуть пошкодити матеріал чохла. Чищення засобів індивідуального бронезахисту проводиться за необхідності. На період їх обслуговування особовий склад за можливості забезпечується резервними засобами бронезахисту.

Просушування засобів бронезахисту проводиться при кімнатній температурі у добре провітрюваних приміщеннях.

6. Відповідальність за збереження та якісне обслуговування засобів індивідуального бронезахисту під час добового чергування покладається на особу, яка їх використовує.
